

Az ifjúsági (szub-)kultúrákutató jelene

NAGY SZIDÓNIA

DAVID BUCKINGHAM, SARA BRAGG & MARY KEHILY (eds): *Youth Cultures in the Age of Globalization*. (Studies in Childhood and Youth.) Basingstoke, 2014. Palgrave Macmillan. xii + 297 p. ISBN: 978-1-349-43551-7

A *Youth Cultures in the Age of Globalization* c. kötet a 2009 és 2011 között megrendezett, hasonló nevű (Rethinking Youth Cultures in the Age of Global Media) konferenciasorozaton elhangzott előadások alapján készült. A könyv témáját, az ifjúsági szubkultúra-kutatások bemutatását, különböző diszciplínák felől közelíti meg (a szerzők között találunk szociológust, antropológust, médiakutatót és kommunikációs szakembert), és arra a kérdésre keresi a választ, hogyan lehet használni és újraértelmezni az ifjúsági (szub)kultúra fogalmát a digitalizáció és az online közösségi média elterjedése korában, miben újulhat meg, miben kell támaszkodnia a korábbi kutatási eredményekre, milyen régi-új területeket lehet vizsgálni, ráadásul – a teljesség igénye nélkül – az ifjúságkutatások lehetséges új irányai közül is bemutat egyet-egyet. Világos szerkezetének és változatos írásainak köszönhetően a kötet nemcsak a téma szakértői, hanem minden érdeklődő számára élvezetes olvasmány lehet.

A könyv öt nagy fejezetre tagolódik – fejezetenként három-három írással –, amelyek az ifjúságkutatások említett irányainak egy-egy szegmensét mutatják be. Ez a rendszerezettség a kötet erőssége és egyetlen gyengesége is egyben. A jól átlátható struktúra és a tanulmányok közötti logikus és ügyes átvezetések megkönnyítik az olvasást, a tanulmányok fejezetekbe történő besorolása azonban kívánnivalót hagy maga után. A fejezetcímek nem elég kifejezőek ahhoz, hogy jól átfogják a benne

szereplő írások tartalmát (ami persze egyáltalán nem egyszerű feladat). Mintha a szerkesztők „csak azért is” tematizálni szerették volna a tanulmányokat, amelyek egy része nemcsak a saját, hanem más fejezetek tematikájába is jól illeszkedett volna. Az eredeti előadásorozat struktúrája magyarázhatná ezt a felosztást, azonban ennek hiányában az olvasónak az az érzése támadhat, hogy a tanulmányok „túlnőnek” a fejezeteken.

A *Youth Cultures in the Age of Globalization* szerkesztői alapvetően két célt tűztek ki maguk elé. Egyrészt a birminghami iskola (Centre for Contemporary Cultural Studies, röviden és a továbbiakban: CCSS) szellemében igyekeznek újraértelmezni és a jelen korra alkalmazni az ifjúsági kultúrákutatók elméleteit, eredményeit. Másrészt az ifjúság és az ifjúsági csoportok társadalmi részvételét vizsgálják: a média mely csatornáit használják, a média adta lehetőségek segítségével tudják-e szavukat hallatni, és ha igen, akkor hogyan; illetve fordítva, a *mainstream* média hogyan ábrázolja a fiatalokat, és a pozitív vagy negatív médiakép milyen hatással van az ifjúsági csoportokra. Mivel ezek az alapfelvetések már önmagukban is érdekesek, ezért jelen ismertetőben inkább a könyvnek ezt az alapkoncepcióját és feltevéseit vázolom, semmint hogy részletesen bemutassam az egyes tanulmányokban tárgyalt témákat.

Az első fejezet tágabb, az értelmezési keret tisztázásához szükséges elméleteket mutat be,

így mintegy ráhangol a könyv szemléletmódjára. Szó esik arról, hogy az ifjúság hogyan határozza meg önmagát a médián keresztül (C. Griffin), milyen lehetőségeket és problémákat rejt az angolszász ifjúságkutatások kulturális értelmezése (R. Lukose az indiai ifjúság, a globalizáció és a gender kapcsolatának vizsgálatán keresztül). A fejezet befejező tanulmánya a történeti szemléletmód fontosságára mutat rá: ahhoz, hogy a mai fiatal lányok médiafogyasztási szokásait jobban megérthessük, szükséges ismernünk a korábbi generációk szokásait (M. C. Kearney).

A második fejezetben az elméletalkotás és az empiria kéz a kézben jár. Itt olvashatjuk H. Pilkington etnográfiai kutatási beszámolóját az észak-oroszk szkinhedekről, C. Feixa és O. Román beszámolóját a barcelonai *Latin Kings and Queens Nation* média megjelenítéséről, illetve a csoport (*gang*) önmeghatározásáról (ami a globális és nomád személyiség egyfajta keveréke), valamint S. Maina elemzését az Amerikában élő dél-ázsiai muszlim fiatalok helyzetéről a 2001. szeptember 11-i terror-támadás után.

Az ezt követő fejezetek tematikusan a média és az ifjúsági kultúrák kapcsolatának egy-egy szeletét járják körül, úgymint médiafogyasztás, részvétel vagy politika. Továbbá szó esik a dél-koreai fiatalok médiafogyasztásáról (K. Yoon), a társadalmilag kirekesztett fiatalok reakciójáról az őket becsmérelő médiaábrázolására (M. J. Kehily és A. Nayak), a fiatalság által létrehozott tartalmak utóéletéről és az általuk generált online diskurzusról (L. Soep, egy San Franciscó-i ifjúsági rádió által közölt történet visszhangján keresztül), de még az ún. *girl effect* jelenségéről is (O. Koffman és R. Gil).

A legújabb szubkultúra-kutatások (post-subcultural studies) szerint a CCCS standardjai manapság már nem elfogadhatók. A birminghami iskola a II. világháború utáni Anglia társadalmi és történelmi közegében vizsgált különböző ifjúsági szubkultúrákat (pl. szkinhedek, punkok). Ezek tagjait úgy mutatták be, mint akik az uralkodó osztállyal és

szüleikkel is szemben állnak. A „poszt-szubkultúrakutatások” nem vitatják a CCCS-nek az ifjúságról alkotott korabeli gondolkodás átfelmérésére tett elvitathatatlan érdemeit, ugyanakkor felhívják a figyelmet az iskola szűklátókörűségére (például a gender nem része az elemzéseknek), átpolitizáltságára és elavult fogalomkészletére, módszereire.

Jelen kötet szerzői is egyetértenek abban, hogy a CCCS elméleteit szükséges átértékelni, de a „poszt-szubkultúrakutatásokkal” ellentétben figyelembe veszik a CCCS tágabb kontextusát, és úgy vélik, hogy az ma is hasznos lehet. Mindvégig tiszteltetben tartják az angolszász kutatások hagyományait, és azokat történelmi perspektívából közelítik meg, az adott társadalmi és kulturális körülmények fényében értelmezve.

Az ifjúság kulturális jelentése mindig is társadalmilag és történelmileg meghatározott volt, a fogalmat a jelenben sokkal rugalmasabban kell kezelnünk, mint ahogy azt korábban a CCCS tette, hiszen egyrészt a gyerekkor és az ifjúság közötti határvonal kezd eltűnni, másrészt kitolódik az ifjúság felső határa, és összeolvad a felnőttkorral. Egyre többen kezdi el csak 30 éves koruk körül élni saját életüket, addig sokan a „mamahotel” kényelmét élvezik, igaz, gyakran kényszerből, hiszen egyre nehezebb fiatal korban megteremtteni egy stabil önálló élet kereteit. Az átmeneti időszakok egyre bizonytalanabbak. A médianak (is) jelentős szerepe van ebben a folyamatban, még ha ez nem is mindig egyértelmű. „Olyan idős (fiatal) vagy, amilyennek érzed magad!” – az ilyen és ehhez hasonló szlogenek is azt mutatják, hogy ha ifjúságról beszélünk, akkor nem elég csak egy generációra gondolnunk. Úgy fest az ifjúsági kultúrák nem csak az ifjúság sajátjai. Ezt azonban a fiatalok birtokháborításnak tekinthetik, ami egy ördögi kör kialakulásához vezet: pozíciójuk megvédése érdekében újabb és újabb ifjúsági (szub)kultúrákat hozhatnak létre.

A könyv nagy hangsúlyt fektet a globalizáció ifjúsági kultúrákra gyakorolt hatására is, az

ifjúsági kultúrákra a globális és a lokális kultúrák keverékeként tekint. Itt újabb bírálata éri a CCCS-t, hiszen az ifjúság (mint életszakasz) és az ifjúsági kultúra (mint ennek az életszakasznak egy aspektusa) a világ sok részén nem tekinthető ellenállásnak, ellenkezőleg, gyakran éppen hogy az otthon kényelmét és a szülők értékeinek az elfogadását jelenti. Amennyiben tehát globális ifjúsági kultúráról és annak különböző megtestesüléseiről beszélünk, akkor az átfogó globális elméleteket a helyi körülmények függvényében, azok megértésével kell alkalmaznunk. A korábbi, helyi szubkultúrákat részletesen bemutató kutatások helyett a szerzők tágabb és gyakorlatorientáltabb ifjúságikultúra-vizsgálatokra ösztönöznek. Ami lehetséges például egy kisebb közösség innovatív módszerekkel történő elemzésével. A média szerepe ebben a megközelítésben sem elhanyagolható, nem véletlen, hogy az aktuális kutatási témák egyike pont a fiatalabb korosztály (közösségi) médiahasználata. A szerkesztők szerint a médiát kevés globális nagyvállalat irányítja, és ennek hatása van az ifjúsági kultúrákra is. Példaként említik az MTV és a celebkultúrák *lingua francáját* (közös közvetítő nyelvet), amelyet a világon mindenki megért, aki járatos ebben a kultúrában. Természetesen még most is óvatossá kell lennünk az általánosító megállapításokkal, hiszen nem minden fiatalnak ugyanolyan a médiához való hozzáférése (lásd: digitális szakadék).

És hogy miért is olyannyira fontos a média szerepe? A globális média elterjedésével nem csak a folyamatos online elérhetőség hatásait

kell figyelemmel kísérni vagy az online világ speciális csoportjait (pl. gamerek) megérteni. Az önreprezentáció sokkal alapvetőbb folyamatait is elemezniük kell a szakértőknek. A média szerepe az ifjúsági kultúrákban is átértékelődik. Míg eleinte úgy gondolták, hogy a média a társadalmi normák közvetítését és az ifjúság engedelmességre való tanítását szolgálja, addig a későbbi kutatások szerint az ifjúsági kultúrák maguk is fel tudják használni a média erejét. A közösségi média elterjedésével tovább kell gondolni ezeket az elméleteket.

A kötetben leírtak alapján az ifjúság, az ifjúsági szervezetek és kultúrák erőteljesebb részvétele a médiában tehát azt is jelenti, hogy a fiatalok nem tekinthetők a médiamanipulációk áldozatainak. A média nyújtotta lehetőségeket igenis képesek a saját javukra fordítani, képesek arra, hogy önálló csoportként határozzák meg magukat, és a többséggel szemben ki tudjanak harcolni valamilyen pozíciót. (Ez a társadalom peremére sodródott ifjúsági kultúrákra nem vonatkozik, ők a negatív médiamegjelenésből nem tudnak kitörni.) Azáltal, hogy az ifjúság hangot tud adni a saját véleményének, felmerül persze a kérdés, hogy ennek mégis mekkora hatása van. Kéréseik, javaslataik be tudnak-e épülni a gyakorlatba, nyomást tudnak-e gyakorolni a (politikai) döntéshozatalra? A könyv egészét nézve azt állíthatjuk, hogy az ifjúsági csoportok a lehetőségeiket a saját céljaikra fel tudják használni: a törvényhozásra ugyan nincs közvetlen hatásuk, de az általuk képviselt érdekek olyan morális erővel bírnak, amelyek változásra ösztönözhetnek.